

HRVATSKI *glasnik*

XXXIII. godina, 49. broj

7. prosinca 2023.

cijena 250 Ft

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

Predaja maturalnih vrpca u Krleži

4. i 5. stranica

Izvanredna Skupština HDS-a

3. stranica

Martinjsko slavlje

12. stranica

Ratnice čuvarice kulturne baštine

15. stranica

Biti svoj

Socijalizacija je, kako Durkheim kaže, „podruštvljavanje čovjeka“. Socijalizacijom stječemo identitet, a najprije učimo od obitelji pa od šire okoline: učimo jezik, norme, uloge, načine razmišljanja. Ali to nije tako jednostavno jer, da je istina da je čovjek pri rođenju „tabula rasa“ i da ne posjeduje nikakvo predznanje, onda bi njegova osobnost ovisila isključivo o socijalizaciji, naučenom ponašanju čija je svrha prilagodba društvenom poretku, što isključuje postojanje vlastitih ideja. Razvoj osobnosti povezan je i s „predznanjem“, genetikom i nasljeđem. Dva čimbenika (socijalizacija i nasljeđe) prisutna su kod svakog, ali u različitim omjeru. Netko je skloniji „igri na sigurno“, tj. ponavljanju naučenog ponašanja, a netko ima sposobnosti i sklonosti ići svojim putem, ići protiv stereotipa, ostvarivati svoje ideje.

Nedavno sam imala čast upoznati dvije hrvatske umjetnice koje se ne bi mogle svrstati u kategoriju stereotipa. Prva je zagrebačka redateljica i balerina Nada Kokotović, koja je gostovala u Nacionalnom kazalištu u Budimpešti s predstavom „Strah jede dušu“ i koja neumorno stvara već gotovo pet desetljeća, a trenutačno vodi i vlastito kazalište „TKO“ u Njemačkoj. Druga je učiteljica i pjesnikinja Marija Fülöp-Huljev iz Unde, koja je u Croatici predstavila svoju novu zbirku pjesama „Povezanost“, a desetljećima neumorno radi na očuvanju gradišćanskohrvatskog jezika. Iako su se one socijalizirale u različitoj okolini, vrlo su slične – ne samo jer nam svojom umjetnošću i radom daju „duševnu hranu“ nego i jer su potpuno vjerne sebi. Kako bi pojedinac bio punomoćan član zajednice, nije dovoljno ponavljati uobičajeno, naučeno ponašanje. Treba misliti i svojom glavom, slušati glas iznutra.

I Nada i Marija drugim riječima govore isto. Nada: „Ja mogu biti samo ja. Gdje god sam, stvaram isto. Treba znati da to što radite ima smisla, važnost prvo za vas pa i za sve druge, te se u skladu s tim i ponašati.“ Marija: „Najvažnije je biti svoj i biti hrabar.“

A lijepe stvari mogu se dogoditi ako smo hrabri biti svoji!

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Na najdužoj sjednici, održanoj 13. studenoga, članovi Odbora saslušali su godišnje izvješće zamjenika premijera te ministra za nacionalnu politiku, narodnosnu politiku, crkvenu politiku i crkvenu diplomaciju Zsolta Semjéna.“

U proteklom razdoblju Odbor za narodnosti Mađarskog parlamenta redovito je zasjedao. Svoju posljednju sjednicu u proljetno-ljetnom ciklusu rada parlament je održao 3. srpnja, a prvu nakon tromjesečne stanke, u jesensko-zimskom ciklusu, 25. rujna. Od tad do kraja studenoga održano je devet sjednica. U 2023. godini, zaključno s krajem studenoga, Odbor je zasjedao 23 puta. Nakon prosinca slijedi zimska stanika koja traje otprilike do kraja veljače. Najkraća sjednica trajala je 12 minuta, a najduža 2 sata i 14 minuta. Ako imate vremena i volje za čitanje, sve zapisnike sa spomenutih sjednica možete pronaći na sljedećoj poveznici: www.parlament.hu/web/magyarorszagi-nemzeti-segek-bizottsaga/a-bizottsag-ulesei.

Na najdužoj sjednici, održanoj 13. studenoga, članovi Odbora saslušali su godišnje izvješće zamjenika premijera te ministra za nacionalnu politiku, narodnosnu politiku, crkvenu politiku i crkvenu diplomaciju Zsolta Semjéna. Sutradan, 14. studenoga, saslušali su godišnje izvješće ministra unutarnjih poslova Sándora Pintéra, a 5. prosinca saslušali su ministra kulture i inovacija Jánosa Csáka. Ovogodišnje ministarske rasprave ili bolje rečeno razgovori, kako u svojem izvješću o radu donosi predsjednik Odbora za narodnosti, prilika su za neposredno postavljanje pitanja i davanje prijedloga za rješavanje određenih gorućih i manje gorućih problema te za ocjenu pozitivnih koraka i mjera vladine narodnosne politike u proteklom razdoblju.

Ministar unutarnjih poslova odgovoran je i za javno obrazovanje, pa tako i za javno obrazovanje narodnosti. Puno se ove godine govorilo o financiranju javnih obrazovnih ustanova u održavanju narodnosnih samouprava, točnije o manjku sredstava za

njihovo održavanje. Ministrima se prije saslušanja pismeno pošalju pitanja, a mogu se postavljati i na licu mjesta. U vezi s financiranjem škola ministri su obećali pomoć i u izravnim razgovorima s Ministarstvom financija. Traži se trajno rješenje nastalih problema. Savez državnih samouprava na zasebnoj je sjednici s pozvanim stručnjacima za javno obrazovanje u studenome raspravljao i o položaju i financiranju škola u održavanju narodnosnih samouprava.

Odbor za narodnosti, u kojem je zastupnik Nijemaca i jedanaest glasnogovornika (Romi nemaju svojeg predstavnika u ovom mandatu), vrlo je važan, no po određenim pitanjima ništa manje važan nije ni Savez državnih samouprava. Savez je udruga zatvorenog tipa u kojoj su aktualni predsjednici državnih samouprava, sad njih dvanaest jer Romi nemaju državnu samoupravu u ovom mandatu. Tako je obilježavanje 30. obljetnice donošenja manjinskog zakona organizirao Savez u suradnji s Odborom za narodnosti i ono se nije dogodilo u najvišem zakonodavnom tijelu Mađarske, Mađarskom parlamentu, gdje je 1993. prihvaćen tekst Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina i 2011. tekst Zakona o narodnostima, nego izvan njega – u Bugarskom centru u Budimpešti.

Hrvatski glasnogovornik, osvrćući se na proslavu 30. obljetnice donošenja manjinskog zakona, na sjednici Odbora rekao je kako je po njemu proslava koja je priređena izvan zgrade parlamenta korak unazad jer je zakon prihvaćen u Parlamentu, pa je u njemu trebala biti i proslava 30. obljetnice.

Više o sjednicama moći ćemo napisati i komentirati kad zapisnici budu dostupni na gore spomenutoj poveznici.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata u Mađarskoj!

Izvanredna Skupština HDS-a

Prihvaćen je rebalans proračuna HDS-a, ureda i ustanova za 2022. godinu u iznosu od 2 958 763 919 Ft, odbijen prijedlog Izmjene Osnivačkog dokumenta Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj.

U skladu s odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave predsjednik Skupštine HDS-a Ivan Guban sazvao je izvanrednu sjednicu Skupštine koja je održana 11. studenoga 2023. godine u Velikoj Kaniži u Hotelu König. Predložio je i dnevni red s četirima točkama koje su jednoglasno prihvaćene: Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2023. godinu, Izmjene Osnivačkog dokumenta Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, Rasprava o rezultatima popisa stanovništva i Razno. Na sjednicu Skupštine odazvalo se 18 od ukupno 31 zastupnika.

„Sjednicu je bilo potrebno sazvati zbog Rebalansa proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2023. godinu“, rekao je predsjednik Guban upitavši ima li prijedloga za dodatne točke dnevnog reda. Prijedloga nije bilo te je na predsjednikov prijedlog za ovjerovitelja zapisnika izabran zastupnik Arnold Barić

Kod prve točke dnevnog reda rečeno je kako je jučer zasjedao Odbor za financije HDS-a, a njegov predsjednik Ladislav Kovač rekao je da Odbor predlaže da se Rebalans prihvati i da nakon „razgovora sa školama“ Odbor ima podatke „kako će ova proračunska godina biti izvučena, kako je i stavljeno u proračun“. Unutar stavki bit će izmjena i ugrađene su potpore dobivene natjecajima, dodao je predsjednik Guban. Jednoglasno je prihvaćen Rebalans proračuna Hrvatske državne samouprave, ureda i institucija za 2023. godinu u iznosu od 2 958 763 919 Ft.

U drugoj točki dnevnog reda nije prihvaćen prijedlog Izmjene Osnivačkog do-

Skupštinu vodi predsjednik HDS-a Ivan Guban

kumenta Zbirke sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj. Skupština je već donijela odluku prije dva mjeseca o neprihvatanju, ali na prijedlog zastupnika Franje Pajrića prijedlog je ponovno stavljen na dnevni red Skupštine 11. studenoga. O razlozima za izmjene zastupnike je ovog puta upoznao ravnatelj Zbirke Andrija Handler pojasnivši zašto je potrebno da se usvoji prijedlog izmjene te da se u osnivačkom dokumentu Zbirke proširi i na izdavačku djelatnost.

Zbirka je izdala zbornik, za što su dobili potporu od Središnjeg državnog ureda. Zbornik je pripremljen i tiskan, ali kad je došao račun za tisak, ekonomat Zbirke (ekonomat HDS-a) primijetio je kako se račun za tisak ne može isplatiti jer u osnivačkom dokumentu Zbirka nema izdavačku djelatnost. Stoga je dogovoreno s voditeljicom ekonomata Kristinom Kranner i voditeljem Ureda HDS-a Davidom Gregešom kako će prijedlog izmjene osnivačkog dokumenta Zbirke podnijeti Skupštini HDS-a. Budući da i ostali muzeji imaju u svojim osnivačkim dokumentima izdavačku djelatnost, Handler ne vidi prepreku prihvaćanja prijedloga izmjene. Odbor za pravna pitanja, kao i na prethodnoj Skupštini, ni ovog puta nije podupirao prihvaćanje prijedloga ostajući kod argumenata koje je iznio na prošloj Skupštini. Predsjednica Odbora Marija Pilšić rekla je da Odbor ne predlaže prihvaćanje prijedloga jer HDS ima poduzeće i instituciju koje imaju pravo na izdavačku

djelatnost. Uputila je na zakonsku normu po kojoj Zbirka ima pravo izdavati knjige i tako da ne mijenja osnivački dokument. Handler je potom pitao: „Ako se može, zašto se ne može? Zbog čega će biti minus ako Zbirka ima dodatnu djelatnost?“ Prišlo se glasanju, ali prijedlog izmjene nije dobio potreban broj glasova za natpolovičnu većinu.

Glede podataka popisa stanovništva predsjednik Guban rekao je da za analize treba vremena i bit će vremena. U Mađarskoj je agregatni broj pripadnika hrvatske narodnosti 21 824 osobe, to je pad od 20 %, što je malo blaži pad od ostalih velikih manjina ne računajući Ukrajince i Rusine, čiji je broj zbog rata drastično porastao. U Budimpešti je porastao broj, mnogi kažu kako su to državljani Republike Hrvatske, ali tako je i kod ostalih manjina, primjerice Slovaka. Iznenadio ga je pad u Gradišću, gdje nema iseljavanja, ali je u hrvatskim središtima smanjen broj, a zabrinjava i broj ljudi koji „govore hrvatski“. „U 137 naselja mogu biti inicirani izbori za mjesne hrvatske samouprave, što je dobra vijest“, rekao je Guban.

Pod točkom Razno zastupnica Marija Pilšić molila je da se izvanredne Skupštine HDS-a ne sazivaju kad su velike svečanosti i priredbe HDS-a kao što je i tog dana bio državni Dan Hrvata u Velikoj Kaniži. Predsjednik HDS-a Ivan Guban najavio je kako će se redovita Skupština HDS-a održati 9. prosinca u budimpeštanskoj Croatici.

Branka Pavić Blažetin

Dio nazočnih zastupnika

„Otvorite širom školu, / sve prozore i vrata, / potrčite u život i ne / dajte se smesti, za / svakog od vas se krije / tamo na srebrenoj cesti / tek jabuka od zlata.“

Kruna First-Medić

Predaja maturálnih vrpći u Krleži – 38. GENERACIJA MATURENATA

Predaja maturálnih vrpći maturanata Hrvatske gimnazije „Miroslav Krleža“ upriličena je 27. listopada u auli škole. Za svoj moto na pozivnicu su stavili stihove Krune First-Medić i Jánosa Aranya. Dvadeset i devet maturanata primilo je na svoje revere znak da su pri kraju svojeg srednjoškolskog školovanja. Još šest mjeseci dijeli ih do mature i polaganja ispita zrelosti. Ulaze u razdoblje kad moraju polako početi donositi odluke kuda, kamo i kako dalje nakon srednje škole: na fakultet ili na tržište rada, studirati ili učiti neku struku. Nije to nimalo lak zadatak, težak je, teži i od najtežih koje su od svojih nastavnika dosad dobivali u školi.

Maturanti i brojni nazočni

Svečani program na svečanosti predaje maturálnih vrpći zadatak je 11. razreda. Tako su učenici Matija Štraub i Flóra Széplaki vodili program, čitali su se stihovi, pjevalo se i izvela se mala predstava pod naslovom „Miroslav Barbleža“, u kojoj su svi učenici 11. r. izrekli jednu do tri rečenice. Sve je u predstavi bilo ružičasto, Barbie i Ken. Predstavu inspiriranu filmom *Barbie* osmislili su učenici 11. razreda sa svojim razrednikom Attilom Gáborom Gáspárom i zamjenicom razrednika Ana-Reom Jeđud, koji su i sami glumili u predstavi s učenicima.

Brojni maturanti pohađali su u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže i vrtić

i osnovnu školu te nastavili i gimnaziju. Neki su upisali nulti, tzv. pripremni razred te su u gimnazijskim klupama proveli pet godina. Mnogi su u gimnaziju došli iz drugih krajeva Mađarske ili iz drugih zemalja, neki su stanovnici učeničkog doma.

U svojem govoru ravnateljica škole Janja Živković Mandić između ostalog je rekla: „U pečuškoj hrvatskoj gimnaziji, koja ove školske godine slavi 40. obljetnicu svojega pokretanja, vi ste 38. generacija koja svoje srednjoškolsko školovanje završava u njoj. Zahvalni smo vam što pri odabiru školovanja na srednjem stupnju niste zaboravili na svoje korijene i što ste birali školu kojoj je najveća misija jačanje hrvatske nacionalne svijesti, sprečavanje ili

makar usporavanje asimilacije te očuvanje naše bogate kulturne baštine kao i jezika. U ovoj ste školi mogli osjećati što znači biti član jedne manjinske zajednice sa svim vrlinama i manama što taj narodnosni bitak donosi. Uza sve eventualne poteškoće koje ste trebali svladati tijekom svojega školovanja bili ste dvostruko nagrađeni svim onim dodatnim sadržajima koje ste dobili u ovoj školi u odnosu na svoje vršnjake u nekim drugim školama. Prisjetite se samo svih programa, izleta, razmjena učenika na kojima ste sudjelovali u matičnoj nam domovini, u Puli, Zagrebu, Rijeci, Istri, na Krku, ili srednjoškolskog kampa na

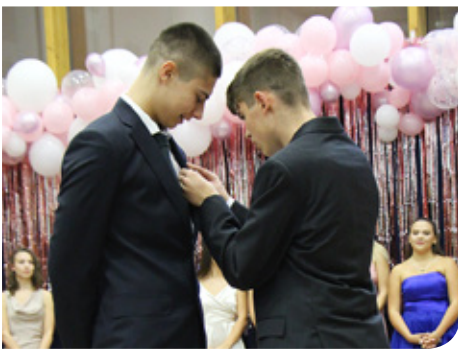

Program 11. razreda

Veselo i ružičasto poput Barbie

Svečani trenutak

otoku Pagu. Vjerujem da su vas ti doživljaji višestruko obogatili, gradili vašu osobnost jer niste samo učili i usavršavali svoje jezično znanje nego ste upoznali i znatan dio kulturne baštine naše matice. (...)”

Maturalna vrpca ima simbolično značenje. To znači pripadati školi pod čijom je skrbi učenik odrastao. Daje i prestiž jer

vrpca vidljivo sugerira da je nositelj već prebrodio teškoće srednjoškolskog školovanja. Paralelno s tim preuzimanje vrpce prvi je trenutak završetka djetinjstva jer samo nekoliko mjeseci dijeli maturante od oproštaja i mature, čime i službeno pripadaju svijetu odraslih.

Vrpca kao simbol zrelosti

„Dragi maturanti! Nemojte se plašiti tog svijeta koji dolazi iza mature. U predstojećim mjesecima smireno i promišljeno donesite odluku. Kako god odlučili, mi vas podržavamo, kao i vaši roditelji, i uvjereni smo kako ćete uspjeti u životu.”

Na priredbi gimnazijalaca Hrvatske škole Miroslava Krleže, na svečanom uručivanju maturalnih vrpca, okupila se obitelj, rodbina i prijatelji. Svečanosti su nazočili i generalni konzul Drago Horvat, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga te rukovoditeljica Odjela za obrazovanje i znanost Hrvatske matice iseljenika Lada Kanajet Šimić. Generalni konzul nastavio je tradiciju staru domalo tridesetak godina te svakom maturantu predao poklon, odnosno knjigu. Ove godine maturanti su dobili knjigu *Hrvatski povijesni atlas*. Nabavku knjiga financirala je Hrvatska matca iseljenika te je knjige s generalnim konzulom Horvatom u ime ravnatelja HMI-ja Mije Marića uručila Lada Kanajet Šimić.

Najuzbudljiviji trenutak večeri zasigurno je bio maturalni ples za koji su se maturanti kao i svake godine dugo pripremali, birali haljine i odijela, uređivali frizure. Ljepota u školskoj auli još nam je jedanput pokazala kako brzo rastu „naša” djeca. Brišući suzu u oku, poželjeli smo neka ih zdravlje i sreća prate na njihovu putu. Posebice je intiman trenutak bio ples s roditeljima. I dok su mnogi brisali suze, lica su se kupala u buketima cvijeća te se pravio *selfie* i grupna fotografija s najbližima za uspomenu na ovaj svečani dan u životu svakog maturanta.

Branka Pavić Blažetin

XXII. Dani hrvatske knjige i riječi u Subotici

U sklopu XXII. Dana hrvatske knjige i riječi, dana Balinta Vujkova u Subotici je 27. i 28. listopada 2023. u Gradskoj knjižnici održan stručni skup koji godinama okuplja znanstvenike i istraživače iz Srbije, Hrvatske, BiH, Austrije i drugih zemalja. U fokusu su teme i izlaganja povezani s Hrvatima u Vojvodini, ali se razmatraju i predstavljaju i druge teme zajedničke manjinskim hrvatskim zajednicama kao i teme koje povezuju s matičnom domovinom Hrvatskom. Među organizatorima ovog međunarodnog skupa godinama je već i Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, tako da u lijepom broju skupu sudjeluju i izlagači iz Mađarske. Ove godine skupu su nazočili dr. sc. Timea Bockovac s Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, dr. sc. Ladislav

Heka s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Segedinu te dr. sc. Silvestar Balić, suradnik Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

U sklopu Dana održani su brojni kulturni i znanstveni programi, među ostalim i polaganje vijenaca na bistu Balinta Vujkova te Multimedijalna večer u Velikoj vijećnici Gradske kuće Subotice, gdje su uz svečani program dodijeljene i nagrade: Nagradu za životno djelo dobila je dr. sc. Sanja Vulić, Nagrada „Emerik Pavić” za najbolju knjigu u 2022. godini dodijeljena je knjizi *Hrvati u Banatu: do-seljavanje, tradicijska baština, identitet* glavne urednice Marijete Rajković Iveta, a Nagrada „Antun Gustav Matoš” za najbolju knjigu poezije 2020. – 2022. dodijeljena je pjesnikinji Neveni Mlinko za zbirku *Vinjete Bola*.

Izvor: ZZHM

Timea Bockovac i Silvestar Balić

Diplomatski dobrotvorni sajam

U organizaciji supruge veleposlanika koje žive u Budimpešti (DSB) u zgradi Bálna u Budimpešti 19. studenoga 2023. godine održan je 12. Diplomatski dobrotvorni sajam.

Szilvia Szijjártó-Nagy, pokroviteljica sajma, istaknula je: „Manifestacija je lijep primjer suradnje različitih kultura s istim ciljem.“ Diplomatska predstavništva više od 30 zemalja okupila su se kako bi u Budimpešti predstavila tradicionalne proizvode i domaće okuse tipične za svoje zemlje.

Na hrvatskom štandu u organizaciji Veleposlanstva RH u Mađarskoj nudila su se hrvatska vina, prirodna kozmetika Silvan, Linolada, čokolada, voda i čajevi Jana, Podravkini proizvodi, paketići mirisne lavande. Organizatori su prisutne dočekali i s kulturnim priredbama, revijama narodnih nošnji. U kulturnom programu Hrvatsku je predstavila plesna skupina „Tamburica“ iz HOŠIG-a, koja je otplesala bunjevački ples u bunjevačkim nošnjama. S koreografijom ih je pripremila Andrea Bálint.

Moderatorica programa peti put zaredom bila je prevoditeljica Anikó Szelle, koja je program vodila na engleskom i mađarskom jeziku. Posjetitelji su mogli igrati tombolu te osvojiti brojne poklone poput avionskih karata, kozmetičkih paketa, noćenja u prestižnim hotelima. Na svojim nacionalnim štandovima predstavili su se Azerbajdžan, Bjelorusija, Kina, Hrvatska, Cipar, Mađarska, Indija, Indonezija, Iran, Jordan, Koreja, Meksiko, Mongolija, Malezija, Maroko, Sjeverna Makedonija, Pakistan, Filipini, Poljska, Slovenija, Južna Afrika,

Učenici HOŠIG-a nastupili su na sajmu

Tajland, Turska, a degustaciju kuhanih jela i kolača priredili su Indija, Iran, Indonezija, Sjeverna Koreja, Mongolija, Malezija, Peru, Filipini, Sirija, Tajland, Turska i Vijetnam.

„Uzorno je što se supruge veleposlanika iz raznih dijelova svijeta svake godine okupljaju i organiziraju ovaj dobrotvorni sajam. Time podupiru mađarske dobrotvorne nevladine organizacije. Zapravo, mogli bismo ovaj sajam nazvati *šoping oko svijeta u jednom danu* jer zemlje sudionice donose svoje nacionalno blago i predstavljaju svoju kuhinju“, rekla je Szilvia Szijjártó-Nagy.

Cjelokupni prihod od dobrotvornog sajma doniran je zakladi za autizam (Együtt az Autistákért Alapítvány), zakladi za pomoć bolesnoj djeci (Csodalámpa Alapítvány) i SOS dječjim selima.

Događanju su nazočili veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, prva tajnica Marina Sikora, savjetnik Bruno Lopandić te savjetnica Martina Poljak.

Kršul

ŽUPANIJSKA JAVNA TRIBINA

Nakon redovite sjednice održane 24. listopada istoga dana održana je i javna tribina Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Dio sudionika na javnoj tribini

Nazočne je pozdravio predsjednik Joso Šibalin, među njima predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana i parlamentarnog glasnogovornika Hrvata u Mađarskoj Jozu Solgu, koji su bili gosti foruma o popisu stanovništva iz 2022. i predstojećim narodnosnim izborima 2024. godine. Nadalje je pozdravio županijsku bilježnicu dr. Tímeu Balázs dr. Bajmóczy i podbilježnika Ni-

kolu Svirčevića. Pozivu na javnu tribinu odazvalo se dvadesetak zastupnika i predsjednika hrvatskih samouprava iz Aljmaša, Baje, Bačina, Bikića, Dušnoka, Gare, Kačmara, Kalače i Santova. Predsjednik Joso Šibalin izvijestio je okupljene o cjelogodišnjem radu i zajedničkim priredbama koje su ostvarene u okviru suradnje s mjesnim hrvatskim samoupravama uz zajedničko financiranje odno-

sno uz financijsku potporu Hrvatske državne samouprave. Uz ostalo je naglasio kako je suradnja opravdala svoje postojanje, a zajedničke priredbe bile su iznimno uspješne i okupile su razne naraštaje, od učenika do starijih. Naveo je dvadesetak priredaba – od susreta hrvatskih učenika do susreta narodnih i crkvenih zborova, spomendana, susreta folklornih i tamburaških skupina, hodočašća i dr. Ujedno je najavio priredbe koje će se ostvariti do kraja godine: Županijsko kazivanje stihova u organizaciji bajske knjižnice „Endre Ady“, Tamburaški festival i Susret hrvatskih crkvenih zborova. Pritom je zahvalio Hrvatskoj državnoj samoupravi na godišnjoj potpori od milijun forinti, a Kulturnom centru bačkih Hrvata i mjesnim hrvatskim samoupravama na suradnji. Budući da nije bilo primjedbi ni prijedloga, uslijedio je županijski forum o popisu stanovništva iz 2022. i predstojećim izborima za narodnosne samouprave 2024. godine.

S. B.

Pub kviz pečuške hrvatske samouprave

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha u pečuškom centru Fordan već se drugu godinu zaredom priređuju pub kvizovi na hrvatskom jeziku. U jednom polugodištu odnosno semestru zainteresirani se dvaput pozivaju da u šesteročlanim ekipama odmjere svoje znanje u kvizovima koje priprema i vodi zastupnica Hrvatske samouprave Pečuha Marica Dudaš Gyöngyös. Tako se 25. listopada okupilo šest ekipa koje su odmjeravale svoje znanje u nekoliko tematskih krugova.

Sudionici pub kviza

Sve je prije samog natjecanja pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha Stjepan Blažetin. Svi natjecatelji dobili su jedno piće i pizzu, za što je troškove snosila Hrvatska samouprava Pečuha. Kviz je, kao i dosad, sastavila i veoma uspješno vodila Marica Dudaš Gyöngyös, a zastupnik Jozo Hari osigurao je medalje i pehare za prve tri ekipe. Kvizu su nazočili i zastupnici Hrvatske samouprave Pečuha Ivan Gugan i Blaško Bošnjak.

Ovoga puta sudjelovale su sljedeće ekipe: Fify, Mučenici, Mučitelji, Vječito mladi, Flamingo i Soma family. Prvo mjesto osvojila je ekipa Mučitelji (koju su činili nastavnici iz

Drugoplasirani

Pobjednici: ekipa Mučitelji

školskog centra Miroslava Krleže), druga je bila ekipa Flamingo, a treća ekipa Vječito mladi. Borba je bila tijesna – tek je nekoliko bodova odlučivalo o konačnom poretku. I sama sam bila članica trećeplasirane ekipe. Bilo je super.

Najbolji su dobili medalje i pehare koje su im dodijelili zastupnici Hrvatske samouprave Pečuha. Natjecali su se nastavnici i učenici iz škole Miroslava Krleže, studenti smješteni u pečuški Collegium Croaticum, zaposleni, stari i još stariji. Prvoplasirana ekipa nagrađena je i satom biljara u centru Fordan.

Pub kviz može organizirati svatko, a pravila su relativno slobodna. Forma pub kvizova može biti pitanje – odgovor ili voditelj može pitati pa ekipe usmeno odgovaraju po principu „tko prvi, njegova djevojka“. Pitanja se mogu prikazivati na ekranu, a ekipe odgovarati na papiru kao u ovom slučaju...

Pub kvizovi prilika su za istraživanje vlastitog znanja, za učenje zanimljivih činjenica o već dobro poznatim stvarima, a osim toga prilika za zabavu pa i učenje jezika. Valjda je to i ponukalo Hrvatsku samoupravu Pečuha da ih stavi u svoj godišnji program i podupire njihovo održavanje.

Branka Pavić Blažetin

SPOMENDAN BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA U ALJMAŠU

Hrvatska samouprava grada Aljmaša, rimokatolička župa i Udruga bunjevačkih Hrvata 18. studenoga organizirale su Spomendan biskupa Ivana Antunovića i susret hrvatskih crkvenih zborova. Nakon prisjećanja na preporoditelja bačkih Hrvata i polaganja vijenaca služena je hrvatska misa, a zatim je održan koncert hrvatskih crkvenih zborova. Na početku mise velečasni Ladislav Bačmai pozvao je na molitvu u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Ujedno je pozvao vjernike i na očuvanje vjere i materinskog jezika.

Prečasni Ladislav Bačmai i aljmaški župnik Balázs Joó

Podsjetimo da je poslije dugih desetljeća nesklonih štovanju biskupa Antunovića (nakon demokratskih promjena) probuđeno zanimanje za njegov život i djelo i u bačkih Hrvata u Mađarskoj. Za to je najzaslužniji dugogodišnji đurđinski župnik mr. Lazar Ivan Krmpotić, osnivač i prvi predsjednik Instituta „Ivan Antunović“ u Subotici (1990.), danas Katoličkog društva „Ivan Antunović“. Na njegov poticaj u organizaciji Bunjevačkog „Divan kluba“, a nakon utemeljenja i Hrvatske samouprave na čelu s Markom Markulinom, od 1990. godine u bačkom gradiću Aljmašu (mjestu gdje je župnikovao od 1842. do 1859.) svake se godine u studenom organizira Spomendan biskupa Ivana Antunovića uz susret hrvatskih crkvenih zborova.

Pjevački zbor bunjevačkih Hrvata iz Kačmara

Svečanost je već po tradiciji započela prisjećanjem i polaganjem vijenaca ispred župnog ureda kod spomen-ploče biskupa Antunovića. Predsjednica Hrvatske samouprave Valerija Marija Petrekanić prisjetila se

Prisjećanje na biskupa Antunovića ispred župnog ureda kod njegove spomen-ploče

života i djela preporoditelja bačkih Hrvata, a sjećanje su pjevanjem uljepšali članovi aljmaškog crkvenog zbora.

Usljedio je misno slavlje, a na početku mise aljmaški župnik Balázs Joó pozdravio je okupljene vjernike, među njima posebno mohačkog župnika dekana Ladislava Bačmaja i hrvatske crkvene zborove. Misno slavlje u župnoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa prvi je put predvodio prečasni Ladislav Bačmai, a s njime suslužio aljmaški župnik Balázs Joó. Svojim pjevanjem misu je uljepšao aljmaški crkveni zbor pod vodstvom župnog kantora Istvána Aradija.

Poslije mise održan je susret crkvenih zborova uz sudjelovanje ženskih pjevačkih

SUZA

Otkada sam, željo moja,
Tvoju suzu popio,
Nisam više, pile moje,
Crnog oka sklopio.

Kad sam ono, tugo moja,
Cijelu noć te ljubio,
Pamet sam i dušu, dušo,
Sreću sam izgubio.

Otkada sam, diko moja,
Tvoju suzu popio,
U hajduke htjedoh poći,
Pa sam ti se propio.

Antun Gustav Matoš

zborova iz Aljmaša, Dušnoka, Baje, Kaćmara, Kalače i Mješovitog zbora santovačkih Hrvata koji su hrvatskim crkvenim pjesmama odali poštovanje biskupu Ivanu Antunoviću u godini 135. obljetnice njegove smrti. Nakon mise druženje je nastavljeno na zajedničkoj večeri uz pjesmu i ples.

U godini 135. obljetnice smrti biskupa Ivana Antunovića, preporoditelja bačkih Hrvata

Ivan Antunović – naslovni biskup, bački hrvatski pisac, publicist i preporoditelj bačkih Hrvata rođen je 19. lipnja 1815. godine u Kunbaji, a umro 13. siječnja 1888. u Kalači. Kao najistaknutija osoba podunavskih bunjevačkih, šokačkih i rackih Hrvata u Ugarskoj 1870-ih i 1880-ih godina u vrijeme jake mađarizacije, odnarođivanja i othraćivanja zalagao se za jačanje hrvatskog nacionalnog identiteta bačkih Bunjevaca i Šokaca, za očuvanje materinskog jezika i katoličke vjere.

Pjevački zbor aljmaških bunjevačkih Hrvata

pa je tako godišnje mogao potpomagati školovanje dvjestotinjak uglavnom siromašnih učenika. Umro je 13. siječnja 1888. godine u Kalači, gdje je i pokopan, ali se nakon Drugog svjetskog rata njegovu grobu izgubio svaki trag. Mjesto je utvrđeno, ali nadgrobnog spomenika nema.

Spomen-ploča biskupu Antunoviću na pročelju župnoga ureda u Aljmašu

Pjevački zbor kalačkih rackih Hrvata

Od ranog djetinjstva živio je u Aljmašu, a nakon školovanja u Subotici, Kalači, Pečuhu i Segedinu 1838. zaređen je za svećenika. Od 1842. do 1859. bio je aljmaški župnik, zatim kalački kanonik, a 1875. imenovan je velikim prepozitom kalačkim. Godine 1876. kralj ga je imenovao naslovnim biskupom bosanskim. Pokretač je *Bunjevačkih i šokačkih novina* (1870.) i *Bunjevačko šokačke vile*, koje su promicale usvajanje hrvatskog književnog jezika. Autor je brojnih nabožnih i književnih djela. Njegovo je najistaknutije djelo *Razprava o potisanskim Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom, gradjanskom i gospodarskom* (1882.). Prednjačio je i u organiziranju društvenog života u Kalači. Uz njegovo se ime veže organizacija štedionice, ženskog dobrotvornog društva i čitateljskog kružoka, a bio je i jedan od osnivača Gospodarskog društva Bačko-bodroške županije (Bács-Bodrog vármegye). Većinu svojeg imetka upotrijebio je u javne svrhe i za pomoć siromašnima,

Lik i djelo Ivana Antunovića približio je i osvijetlio svojim sunarodnjacima u Mađarskoj mr. Lazar Ivan Krmpotić. U povodu 125. obljetnice njegova imenovanja za naslovnog biskupa zahvalni bački Hrvati 2001. godine postavili su mu spomen-ploču u pred-

vorju nekadašnje kanoničke kurije u Kalači, a zatim i na pročelju župnog stana u Aljmašu. Otad se okupljaju svake godine na spomendanima u Kalači u lipnju, a u Aljmašu u studenome. U nakladi Hrvatskog znanstvenog zavoda u Pečuhu i Izdavačke kuće „Croatica“ 2002. godine izdana je knjiga *Hrvatski književnici u Mađarskoj: Ivan Antunović uz pre-tisak Razprava o potisanskim Bunjevcih i Šokcih u pogledu narodnom, vjerskom, umnom, gradjanskom i gospodarskom*. Dvadesetak godina poslije (2021.) podignut mu je kip u Subotici, a 2022. i u Baji. Napokon je 2023. dobio i poprsku u Kalači, gdje je živio i radio kao kanonik i naslovni biskup bosanski. S. B.

Bogatstvo...

Pjevački zbor rackih Hrvata iz Dušnoka

Koncert u spomen na Doru Pejačević u Glazbenoj akademiji „Liszt” u Budimpešti

Dora Pejačević (1885. – 1923.) prva je žena u Hrvatskoj koja je skladala orkestralna djela i smatra se začetnicom *fin de siècle*-a u svojoj domovini. Jedna je od najvažnijih skladateljica s početka 20. stoljeća. Rođena je u Budimpešti u hrvatsko-mađarskoj grofovskoj obitelji.

Njezin otac Teodor Pejačević bio je hrvatski aristokrat, a majka Erzsébet Vay potjecala je iz mađarske grofovske obitelji i bila nadaleko priznata pijanistica. Ona je počela poučavati svoju kćer glazbi. Dora je studij završila u Zagrebu, Dresdenu i Münchenu, a skladati je počela već s dvanaest godina. Skladala je u kasnoromantičarskom stilu, a njezin opus sadržava 106 skladbi. Tijekom Prvog svjetskog rata radila je kao bolničarka, a ratna iskustva ostavila su na nju dubok trag.

U Glazbenoj akademiji „Liszt” u Budimpešti 10. studenoga 2023. godine održan je koncert Simfonijskog orkestra „MÁV” u spomen na Doru Pejačević. Prisutni su mogli poslušati *Verwandlung op. 37*, *Liebeslied op. 39* te *Simfoniju u f-molu op. 41* Dore Pejačević kao i Lisztov klavirski koncert u A-duru u izvedbi mezosopranistice Dorottye Láng i pijanista Józsefa Baloga. Orkestrom je ravnao dirigent Gergely Kesselyák, čija je glazbena djelatnost znatno protkana istraživanjem i prezentacijom glazbe susjednih naroda u Mađarskoj, u okviru je čega na ovom koncertu publika upoznala tri važna djela hrvatsko-mađarske skladateljice Dore Pejačević.

József Balog jedan je od najtalentiranijih članova svoje generacije pijanista. Izvođač iznimne kvalitete nasljednik je međunarodno priznate mađarske pijanističke tradicije kojoj su temelj postavili Ferenc Liszt, Ernő Dohnányi i Béla Bartók. Svojom briljantnom tehnikom i senzibilnom, dubokom muzikalnošću zaslužio je priznanje kritike i oduševljenje publike.

Koncert Simfonijskog orkestra „MÁV”

U razgovoru dirigent Gergely Kesselyák otkrio je da je ideja za koncert u čast Dore Pejačević došla od njegove dugogodišnje suradnice Kate Franković, a kako je i on osobno bio oduševljen opusom Dore Pejačević, odlučio je dirigitirati njezina djela Simfonijskom orkestru „MÁV”. U planu je i turneja u Hrvatskoj sljedeće godine.

Događanju su prisustvovali veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić i prva tajnica Marina Sikora.

Kršul

TRI ZIME

Budimpeštansko kazalište „Radnóti Miklós” započelo je sezonu 2023./2024. kazališnim komadom hrvatske suvremene dramatičarke Tene Štivičić „Tri zime” („3tél”) u režiji Róberta Alföldija. Ta drama velikih razmjera prvi je put izvedena u Mađarskoj 21. listopada 2023. u prijevodu Mari Falcsik.

Na pozornici

Tena Štivičić diplomirala je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu 2001. godine. Magistrirala je na Goldsmiths Collegeu u Londonu. Kao dramaturginja radila je na projektima u GDK-u „Gavella”, GK-u „Trešnja”, „Mala scena” i Kazalištu „Ulysses”. Od 2003. živi i radi u Londonu.

Njezina drama „Tri zime”, koja prati četiri generacije zagrebačke obitelji tijekom turbulentnoga 20. stoljeća (točnije u 1945., 1990. i 2011. godini) te suočava s dilemom „ići ili ostati”, praižvedena je u Nacionalnom kazalištu u Londonu 2014. godine u režiji proslavljenog Howarda Daviesa. Osvojila je

prestižnu Nagradu „Susan Smith Blackburn” za najbolju dramu 2015. Zanimljivo je da tu nagradu nikad prije nije osvojila dramatičarka kojoj engleski nije materinski jezik. Tekst je autorica prvo počela pisati na hrvatskom jeziku pod naslovom „Zime ili što se dogodilo s bršljanom”, a nastavila ju je pisati na engleskom jeziku jer je shvatila da će se izvoditi na većim stranim pozornicama.

Scena iz predstave

Kršul • Foto: Dániel Dömölky

NAGRAĐENI BIZONJCI

U gradišćansko-hrvatskom naselju Bizonji stoljećima žive gradišćanski Hrvati. Oni slave svoje blagdane i danas. Jedan je od većih seoskih blagdana seoska bučura, koja se slavi svetom misom u crkvi Male Gospe u Bizonji. Tako je bilo i ove godine, kad je svečanu svetu misu služio župnik Vilmos Gulyás. U sklopu svete mise dodijeljene su diplome i priznanja zaslužnim Bizonjcima. Tako je spomen-diplomu dobio Balázs Martinschich te posmrtno obitelj učiteljice Babe (Józsefné Grafleitner). Diploma je dodijeljena i Rolandu Schmatovichu za njegov istaknuti rad oko bizonjske Zavičajne kuće. Nagrade i priznanja dodijelili su načelnica Bizonje Erika Markus i dopredsjednik županijske skupštine Péter Pető. Oni su naglasili važnost zajednice i osoba koji svojim radom i primjerom daju primjer svojim sugrađanima.

Vilma Vukovich posmrtno je nagrađena Nagradom „Za Bizonju“, kao znak priznanja za njezin samopožrtvovan sakupljački rad na spašavanju lokalnog etnografskog blaga i vrijednosti. Priznanje je preuzela njezina kći Józsefné Grafleitner. Kao i njezin otac, Vilma Vukovich izabrala je karijeru učiteljice. Nakon završetka školovanja radila je u Oroszváru i Hegyeshalomu, a zatim u Bizonji. Ondje je upoznala svojeg supruga, gradišćanskog Hrvata Józsefa Grafleitnera. U braku su im rođene dvije kćeri, Judit i Mária, koje su također učiteljice jer im je majčin učiteljski rad služio kao primjer. Taj snažan primjer živi i kod unuke Vilme Vukovich Zsuzsanne, koja je učiteljica u bizonjskoj školi te je aktivna u kulturnom životu sela i očuvanju tradicije. Nakon što je šest godina radila kao učiteljica u Bizonji, Vilma Vukovich premještena je u Hrvatsku Kemlju, gdje je radila osam godina, nakon čega je do umirovljenja ponovno radila u Bizonji.

Vilma Vukovich umrla je 2001. godine u 80. godini života. Zbog svojeg hrvatskog podrijetla bila je vrlo zainteresirana za prošlost, tradiciju i način života Hrvata. Sa svojim učenicima skupljala je alate iz starog života, stare pjesme, priče, bajke, fotografije i rukom pisane molitvenike. Zajedno su radili na povijesti sela, tradiciji, pričama i pjesmama iz prošlosti. Aktivno je sudjelovala u kulturnom životu Bizonje, u Bizonji je režirala hrvatsku dramu i skladala narodnu baladu „Tri ribara“.

Njezino kulturno djelovanje i rad bili su toliko uspješni da su joj se javljali i cijereni hrvatski intelektualci iz domovine i izvan naših granica. Pomagala je mnogim učenicima i studentima prenoseći im svoje znanje i razmišljajući o budućim generacijama. I dandanas svi u Bizonji o njoj govore s velikim poštovanjem, a posebno s velikom ljubavlju misle na nju njezini bivši učenici. Njezina velika zbirka predmeta čuva se u bizonjskoj Zavičajnoj kući.

Samouprava Bizonje odlikovala je Balázsa Martinschicha za višedesetljetni istraživački rad čiji je plod objavljen u trojezičnoj zavičajnoj monografiji sela Bizonje pod naslovom „Bezenye, Bizonja, Pallersdorf“. Uz ime Balázsa Martinschicha, koji trenutačno radi kao povjesničar u Muzeju „Hansági“ u gradu Mosonmagyaróváru, veže se i utemeljenje Mjesne građanske straže 2020. godine, čiji je i predsjednik (Građanske udruge čuvara Bizonje), te nastojanja za obnovu seoske Zavičajne kuće kao i predani rad na korist zajednice.

Kao što je spomenuto, Balázs Martinschich, unatoč tomu što je mlad, iza sebe ima životni put i aktivnosti koje bi se mogle smatrati životnim djelom. Od djetinjstva ga zanima povijest naselja i

Nagrađeni

njegove obitelji. Od svojih roditelja, djedova i pradedova s velikim zanimanjem slušao je stare priče o selu, njegovim stanovnicima i njihovoj svakodnevnici. Možda je to i razlog zašto je osjećao da mu je zadatak, pa i san, sažeti ono što je čuo i pretočiti u knjigu te tako učiniti dostupnim svima. Taj se san ostvario 2021. godine jer su nakon nekoliko desetljeća istraživačkog rada, prikupljanja podataka i istraživanja sazele plodovi rada. Dovršena je knjiga „Bezenye, Bizonja, Pallersdorf“, koja prikazuje naselje i okolicu od prapovijesti do danas. Knjiga obrađuje naselje s više aspekata, prikazuje ga i s geografskog, arheološkog, kulturno-povijesnog motrišta.

Također, zbog svojeg poštovanja prema predcima i zanimanja za prošlost, počevši 2019. godine, uložio je velike napore u očuvanje hrvatske zavičajne kuće u Bizonji. Kuća obitelji Wurz u vlasništvu je općine od kraja 70-ih godina i djelovala je kao seoska kuća. Uz pomoć svojih kontakata i poznanika kao i dužnosnika muzeja i drugih stanovnika Bizonje Balázs se prihvatio posla te pomogao općini pri pisanju natječaja, pa je dobivena potpora od 19,5 milijuna Ft za obnovu. U zgradi je uređena stalna izložba koja prikazuje svakodnevni život hrvatske obitelji iz Gradišća u prvoj polovini 20. stoljeća. Obnovom zgrade i postavljanjem postave ponovno je udahnut život starim zidovima dajući nam priliku da upoznamo djelić povijesti te da tu istu povijest vide i naši unuci, stoji u obrazloženju nagrade.

Branka Pavić Blažetin

FATIMSKA MOLITVA U VINCJETU S KLAPOM „DIČAKI“

Dana 13. studenoga 2023., pozvao je domaćin farnik mag. Branko Kornfeind farnika mag. Ivana Karalla da služi Fatimsku mašu u Vincjetu. Poseban čar prouzrukuje Putujuća Celjanska Marija koja ovo ljeto u hodočasnoj crkvi u Vincjetu čeka na vjernike. Uz kantora RONALDA ŠUBOŠIĆA za muzičko oblikovanje bila je odgovorna Klapa „Dičaki“ pod peljanjem Andreasa Benčića. A capella su Dičaki otpjevali *Gospodine, smiluj se, Zvišuje duša moja, Aleluja i Agnjac Božji*, a uz pratnju gitare *Velik si, Krist na žalu* i završili su nakon prošecije s jačkom *Črna Madona*. Ova kot i druge jačke su snimljene na duhovnom CD-ju klape, a „Črna Madona“ je i objavljena snimka na kanalu YouTube.

Zajačilo se je pravoda i u malom krugu pri slijedećoj večeri. Kako je Benčić pri ovoj prilici uvodio Klapa „Dičaki“ trenutno djela na snimki nove Božićne jačke „Tiha pjesmica“. AB

Martinjsko slavlje u Martincima

U organizaciji Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, Župe Martinci i Hrvatske samouprave Martinaca u Martincima su od 10. do 12. studenoga održani trodnevni programi pod nazivom „Martinjsko slavlje“.

Sveta misa u martinačkoj crkvi

A kako se ne bi slavilo kad je i martinačka crkva podignuta u čast svetog Martina, svetca koji je dio svojeg ogrtača poklonio siromašnima? Danas se njegov dan veže uz vinske svečanosti blagoslova mladog vina, pa su vino blagoslovili i u Martincima iako ovo baš i nije neki vinorodni kraj. Ali je to kraj veselih ljudi koji se vole družiti i čuvati svoje jezične i kulturne posebnosti.

Ugledni gosti na svetoj misi

Prvog dana Martinjskog slavlja u Kulturnom i sportskom centru „Josip Gujaš Džuretin“, koji vodi Vesna Velin, održana je glazbena večer – plesačnica s podravskim tamburašima i druženje. Drugoga dana u martinačkoj crkvi služena je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je uz domaćeg župnika Iliju Čuzdija služilo brojno svećenstvo iz Pečuške biskupije i iz prijateljskih župa u Republici Hrvatskoj. Nakon

svete mise slijedio je blagoslov i kušanje vina uz zajednički ručak u domu kulture Kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“. Program trećega dana bila je prijateljska nogometna utakmica, ali je odgođena zbog neočekivane bolesti igrača NK-a „Savudrija“.

Tradicionalnoj bučuri uz glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu nazočio je i generalni konzul Drago Horvat.

Branka Pavić Blažetin
Foto: Generalni konzulat

75. OBLJETNICA STARINSKE CRKVE

Dana 29. listopada obilježena je 75. obljetnica starinske crkve. Izgradnju crkve započeli su 16. svibnja 1948. godine, na dan svetog Ivana Nepomuka (koji je postao i zaštitnik sela), a završili posljednje nedjelje listopada iste godine. Ove je godine obljetnica proslavljena svetom misom koju su služili Jozo Egri i Ilija Čuzdi. Hrvatska samouprava Starina za taj je jubilej poklonila crkvi jedan kalež i jednu patenu. Svi su vjernici nakon svete mise dobili malu razglednicu crkve.

Mala stranica

DAROVİ ZA BOŽIĆ

Već od početka prosinca razmišljamo čime ćemo obradovati svoje najmilije za Božić. Želimo ih usrećiti i izmamiti osmijeh na lice, čak više nego inače. Božićni darovi ne moraju biti skupi kako bi obradovali osobu. Ako ste spremni ove godine darovati najmilije bez negativnog utjecaja na okoliš, donosimo prijedloge za malo drukčije poklone.

- ✦ Napravite ručno rađene poslastice.
- ✦ Napravite poseban popis pjesama na određenoj platformi, npr. na *Spotifyju*. To je odličan dar za nekoga za koga znate da voli glazbu i da će to cijeliti.
- ✦ Očistite nečiji dom. To je odličan poklon za starije ljude, koji ne mogu sve sami.
- ✦ Ponudite drugima da ćete im čuvati djecu ili kućne ljubimce.
- ✦ Kupite poklon-bon za restoran, koncert ili spa. Usluge poput ovih one su kojih se ljudi najčešće odriču kad žele uštedjeti, pa je kupnja bona predivan poklon.

Na Svetu Luciju sije se pšenica

Božićno ozračje već se osjeća na svakom koraku. Osim lampica, ukrasa, poklona i božićnog drvca i sijanje pšenice znak je da nam se najljepše doba u godini približava. To naviješta mnogima poznata svetica sveta Lucija, navjestiteljica božićnog svjetla te zaštitnica slijepih, ratara, lađara, staklara, krojača, tkalaca, pisara, vrataru i kovača. Dan svete Lucije slavi se 13. prosinca i tradicionalno se toga dana sadi pšenica, što ima i simboličko značenje uz to što služi za uljepšavanje blagdanškog stola. Pšenica je simbol plodnosti, novog života i obnove te budi nadu usred mračnih zimskih mjeseci. Od davnina pšenica je bila gotovo jedini ukras u mnogim domovima, a možda je ovaj prosinac pravo vrijeme da posadite tu zelenu „čupavicu“ ako još nikad niste.

Mi vam donosimo upute kako je pripremiti i brinuti se o njoj da bude što duže bujna. Do Božića pšenica lijepo naraste te ukrašava božićni stol, a tijekom božićnog vremena stoji pod jelkom uz jaslice. Kako bi izgledala lijepo, pšenica se podrezuje i ovija crvenom trakom ili hrvatskom trobojnicom.

UPUTE ZA SIJANJE PŠENICE

1. Prije sijanja pšenicu treba namočiti u vodi i ostaviti tako preko noći. Nakon toga osušite je papirnatim ručnikom. Brže će prokljati uz ovakvu pripremu.
2. Za pšenicu izaberite plitku posudu za cvijeće ili tanjur. Stavite malo zemlje i rasporedite pšenicu po površini.
3. Nemojte štedjeti, prekrijte cijelo dno posude tako da nema praznog mjesta. Može se malo i preklapati.
4. Nakon toga prekrijte pšenicu još jednim slojem zemlje.
5. Zalijte i stavite na toplo mjesto, primjerice pokraj radijatora (ne preblizu da se ne osuši), ali i ondje gdje dopire mnogo svjetlosti.
6. Pšenici najviše odgovara puno svjetla uz prozor.

Učenička konferencija o pomurskoj baštini

U organizaciji Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ u sklopu Pomurskih jesenskih književnih dana i Dana kajkavskog narječja 30. listopada u Kuriji Fedak u Serdahelu održana je Učenička konferencija o baštini pomurskih Hrvata. Na njoj su izlagali učenici osnovnih škola iz Kerestura i Serdahela. Zadatak ovogodišnje konferencije bio je istražiti pomurske legende odnosno predstaviti serdahelsku crkvu, koja je izgrađena prije trideset godina. Konferenciju je otvorila ravnateljica Zavoda Zorica Prosenjak Matola, koja je u svojem pozdravnom govoru istaknula važnost njegovanja tradicija, čime se gradi budućnost identiteta hrvatske zajednice.

Šesti put održana je učenička konferencija koju je pokrenuo Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“ radi promoviranja tradicionalnih vrijednosti pomorskoga kraja odnosno radi njegovanja jezika među mladima.

„Teme konferencije iz godine u godinu vežu se uz razne obljetnice našega kraja ili uz razna istraživanja. Prvi put obradili smo povijest pomurskih naselja, crkava, zatim hrvatskih odgojno-obrazovnih ustanova koje su i nekad djelovale, pa na 80. obljetnicu rođenja pjesnika Stipana Blažetina obradili smo njegov životni put i književnu djelatnost, prošle godine povijest hrvatskih kulturnih udruga, a ove godine izabrali smo legende našega kraja odnosno povijest serdahelske crkve – koja ove godine ima 30. obljetnicu posvećenja. Konferencija se odvija na hrvatskom jeziku iako je to malo teže pratiti djeci osnovnih škola, no u razumijevanju mnogo pomažu i prezentacije s mnogim fotografijama, odnosno s ključnim izrazima“, rekla je za naš tjednik ravnateljica Zorica Prosenjak Matola.

Ravnateljica Zorica Prosenjak Matola pozdravlja sudionike konferencije

Za učeničku konferenciju pripremaju se učenici koji su najbolji u učenju hrvatskoga jezika. Naime, za informacije treba tragati po knjigama, na internetu. Naravno, u tome im pomažu učiteljice hrvatskoga jezika, kao i u sastavljanju prezentacije. Uz pismenu pripremu izrađuju se i prezentacije s fotografijama. Učenice keresturske Osnovne škole „Nikola Zrinski“ Ramona Deák i Lara Kalinics predstavile su legende i povijesne značajke Novog Zrina, utvrde Nikole Zrinskog koja se

Izlagači i njihove mentorice

nalazila nedaleko od Kerestura na tromeđi Zalske, Šomoške županije i Općine Legrad. Prema njihovoj prezentaciji ostalo je nekoliko legenda o izvoru Zrinskom: kako je Nikola Zrinski jahao po pomurskim šumama, kako je pokušao prevariti tursku vojsku, kako je dao snagu svojim vojnicima, a i druge o njegovu junaštvu. Karolin Bottka i Gréta Bedő, učenice serdahelske Hrvatske osnovne škole „Katarina Zrinski“, obradile su pomursku legendu o Morici i Dravu, koja govori o nesretnoj ljubavi dvoje mladih uz čija se imena vežu imena Mure i Drave. Spomenule su i Stipana Blažetina, koji je dramatizirao legendu i dao je postaviti na scenu s kojom je nekadašnji serdahelski KUD „Mura“ nastupio na Smotri amaterskih kazališta u Svetom Filipu i Jakovu. O serdahelskoj legendi „Gliboka jama“, koju je opisala pjesnikinja Jolanka Tišler, pričala je učenica serdahelske škole Gréta Csicskovics, a o serdahelskoj crkvi i okolnostima njezine izgradnje Lénárd Prosenyák.

Zanimljiva izlaganja pratili su učenici i nastavnici pomurskih škola, a nakon prezentacije dodijeljene su zahvalnice i darovi izlagačima. Uoči konferencije uređena je mala izložba povezana s izgradnjom serdahelske crkve Presvetog Srca Isusova i ispiranjem zlata na Muri.

Beta

MLINARCI – Udruga za razvoj zajednice te mjesna i hrvatska samouprava Mlinaraca žele pokrenuti Klub njegovanja tradicija, odnosno ručnu radionicu. Prvi sastanak održan je 13. studenoga u Integriranom centru za usluge građana.

KERESTUR – U Keresturu su započeli radovi energetske obnove mjesnog dječjeg vrtića. Naime, mjesna je samouprava preko natječaja uspjela dobiti 80 milijuna forinti potpore u Programu za razvoj naselja „TOP“. U sklopu projekta obnovit će građevnu stolariju zgrade, postaviti vanjsku izolaciju i solarne panele, a bit će obnovljen i interijer zgrade. Dok se odvijaju radovi, dječji vrtić smješten je u Seoski dom.

PUSTARA – Hrvatska samouprava Pustare još je u listopadu organizirala izlet za hrvatsku zajednicu iz naselja kako bi time aktivnim članovima zahvalila na radu. Ovaj put posjetili su Park prirode Kopački rit odnosno Mohač. U povratku prema kući svi sudionici bili su pozvani na večeru.

Otvorenje izložbe „Ratnice čuvarice kulturne baštine” u Croatici

Udruga Veteranke Domovinskog rata Vukovarsko-srijemske županije radi na promicanju uloge žena u Domovinskom ratu, jačanju kulturnog identiteta i očuvanju kulturne baštine. Na svojim radionicama „Zlatne ruke” članice izrađuju rukotvorine i zlatovez, a svoje su radove, zajedno s ratnim fotografijama, veteranke prezentirale izložbom pod nazivom „Ratnice čuvarice kulturne baštine”. Izložba je nakon Londona, Beča, Berlina i Zagreba 21. studenog prikazana u multimedijskoj dvorani Croatice u Budimpešti.

Nazočnima se obratila ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin

Predsjednica udruge Ljiljana Poje otkrila je da izradom zlatoveza na tradicijski način pridonose očuvanju baštine, ali i „kupuju zdravlje” jer je pri izradi zlatoveza potrebna potpuna usredotočenost te nema vremena da se razmišlja o problemima, bolestima, ratovima.

Izloženi rad

Izloženi rad

Udruga je osnovana 2010. godine u Vukovaru, a ubrzo je sjedište premješteno u Vinkovce jer su gotovo sve članice iz Vinkovaca. Trenutačno ima 54 članice koje dolaze iz raznih postrojbi. Imaju i nekoliko muških članova koji se sve više pridružuju u humanitarnim i ostalim akcijama, a tu su i članovi obitelji i prijatelji koji pružaju pomoć i podršku. Bave se prikupljanjem podataka i do-

kumentacije o ženama braniteljicama, organiziraju okrugle stolove, tribine, promocije knjiga, projekcije filmova i izložbe na temu Domovinskog rata. Objavljuju publikacije iz područja svojeg djelovanja te rade na humanitarnim projektima. Tajnica Udruge Anica Surop ističe da su do prije sedam godina one bile Braniteljice Vukovarsko-srijemske županije, a 2018. godine pristupile su Udruzi veterana i na toj razini djeluju i danas.

Zlatovez vrijedan divljenja

Udruga je sudjelovala i na Svjetskom kongresu nematerijalne kulturne baštine u Mimari u Zagrebu te je organizirala dvodnevne radionice izrade zlatoveza u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Sljedeća izložba bit će izložena u Pečuhu.

Kršul

„Ova izložba nije samo podsjetnik na prošlost već i poziv na dublje razumijevanje i poštovanje prema onima koji su svojim žrtvama omogućili slobodu i neovisnost,” istakla je ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin te je u pozdravnom govoru zahvalila članicama udruge i veleposlanstvu RH u Mađarskoj, bez čije se suradnje ova izložba ne bi ostvarila. Događanju su nazočili i prva tajnica Veleposlanstva Marina Sikora i veleposlanik RH u Mađarskoj dr. sc. Mladen Andrić, koji se prigodnim govorom obratio nazočnima.

Dan umirovljenika u Katolju

Mjesna samouprava Katolja pozvala je sve svoje umirovljenike 4. studenoga na druženje u sklopu Dana umirovljenika.

Umirovljenici se rado odazivaju na takve pozive te su se u poslijepodnevnom satima počeli okupljati u mjesnom domu kulture gdje je priređeno slavlje, program i druženje. Program je započeo pozdravnim riječima načelnice Katolja Nóre Csibi Trubics. Potom je stihove kazivala Anna Virág Ronoki. U zanimljivu program sa šlagerima iz poznatih pjesmama i *evergreena* nastupila je Timea Némegy-Varga sa suprugom. Svi nazočni su im pomagali i pjevali s njima. Raspoloženje je bilo izvrsno, a umjetnici su bili s oduševljenom publikom. Nakon programa slijedila je zajednička večera u organizaciji mjesne hrvatske samouprave.

Guganka

Bronca za Hrvatsku na Svjetskom prvenstvu u karateu

Hrvatska ženska reprezentacija u karateu – Lea Vukoja, Sadea Bećirović, Lucija Lesjak i Nikolina Golomboš – osvojila je brončanu medalju na Svjetskom prvenstvu u karateu u Budimpešti pobijedivši domaćina, Mađarsku, s 2 : 0.

Put do bronce bio je vrlo uzbudljiv. Nakon uspjeha nad Hong Kongom (2 : 0) Hrvatska je pobijedila jaku ekipu Turske. Najprije je Lea Vukoja slavila 5 : 2, Lucija Lesjak izgubila 0 : 3, Sadea Bećirović povela 3 : 0 pa gubila 3 : 4 i onda u posljednjoj sekundi, posljednjoj desetinki cijelog dvoboja, ostvarila bod za *senshu*. Vratila je pravilo prvog osvojenog boda i Hrvatska se plasirala u osminu finala. Nakon meča 15-ak minuta trajao je dogovor i sudačka provjera je li sve bilo unutar vremena. Na kraju su zaključili da jest. U nastavku naše su reprezentativke pobijedile Belgiju 2 : 0 (Lesjak 5 : 0, Bećirović 7 : 1) i Maroko 2 : 1 (Vukoja 2 : 2, Lesjak 3 : 5, Bećirović 6 : 2). Uslijedio je poraz u polufinalu od Španjolske 2 : 0 (Lesjak 5 : 7, Bećirović 0 : 2).

Hrvatska reprezentacija već je prije osvojila broncu, zlato i srebro na Europskom prvenstvu, a sad i broncu na Svjetskom prvenstvu.

Kršul • Foto: Hrvatski karate savez

BUDIMPEŠTA – Na sjednici Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta održanoj 13. studenoga članovima Odbora redovito je saslušanje predočio zamjenik premijera Mađarske i ministar za nacionalnu, narodnosnu politiku te crkvenu politiku i crkvenu diplomaciju Zsolt Semjén. Kako doznaje Hrvatski glasnik, među ostalim članovi Odbora zahvalili su na podršci i brizi za narodnosne zajednice u Mađarskoj kao i na svim vladinim mjerama koje služe njihovu očuvanju i jačanju. Predloženo je i da Nagrada „Pro Cultura Minoritatum Hungariae” ubuduće uz moralno priznanje uključuje i novčanu nagradu.

Foto: Az Országgyűlés Sajtóirodája i Szlovén Szószólói Kabinet

OSIJEK / PEČUH – Prvih šest studentica Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti iz Osijeka 20. studenoga došlo je na petodnevnu stručno-pedagošku praksu u Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom „Miroslav Krleža” u Pečuhu. Do kraja zimskog semestra na stručno-pedagošku praksu u Pečuh doći će 42 studenta studijskih programa Rani i predškolski odgoj i obrazovanje te Učiteljski studij, obavještava Centar za metodike i stručnu praksu FOOZOS-a.

PEČUH – Na blagdan Krista Kralja, 26. studenoga, u sklopu redovite mjesečne svete mise na hrvatskom jeziku u Franjevačkoj crkvi u Pečuhu, koja se održava u organizaciji Hrvatske referature Pečuške biskupije uz potporu Hrvatske samouprave Pečuha te ovoga puta i u suorganizaciji Generalnog konzulata RH u Pečuhu, sveta misa služena je i za žrtve Domovinskog rata i žrtvu Vukovara i Škabrnje. Svetu misu služio je dekan Osječkog vojnog dekana prečasn i Vladislav Mandura, a misno slavlj pjevao je pečuški Ženski pjevački zbor „August Šenoa” uz pratnju orguljaša Lászlóa Cseha. Misnom slavlj nazočio je i generalni konzul Drago Horvat.

KOLJNOF – Na Trgu Petőfi održano je tradicionalno kušanje vina i sajam proizvođača. Peteročlani ocjenjivački sud izabrao je najbolje od šesnaest uzoraka vina od šest vinara. Na sajmu su se nudili božićni ukrasi, marmelade, sirupi, med, suhomesnati proizvodi, čaj, slatki i slani kolači i koješta drugoga. Degustirati se moglo vino triju vinarija: Vinarija Törtl, Vinarija Payrits i Vinarija Wibi. Titula „Vino Koljnofa 2023” dodijeljena je u trima kategorijama. U kategoriji crnih vina pobijedio je Mathias Windbichler, u kategoriji rosea Csaba Korláth, a u kategoriji bijelih vina Attila Payrits.

Izvor: Facebook – Koljnof